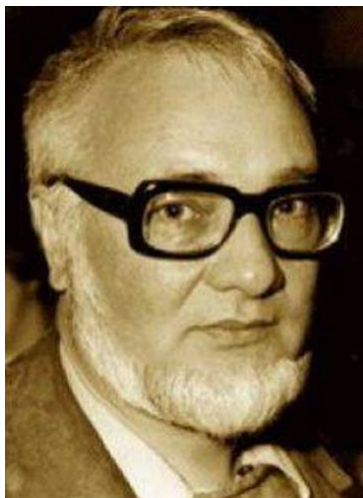

SCRIITORII MOLDOVEI – COPILOR

PAUL GOMA

Chișinău 2020

„Dacă viața mi-a fost un roman,
romanul mi-a fost viață”.

(Paul Goma)

Prozatorul Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, comuna Vatici, județul Orhei, într-o familie de învățători. Tatăl său a construit, împreună cu oamenii din sat, școala care avea într-o latură locuința învățătorilor cu celebrul calidor (coridor, galerie), evocat în romanele autobiografice ale lui Paul Goma. În 1944, din cauza persecuțiilor politice, familia Goma se refugiază în Transilvania.

În 1946 devine elev al Școlii Normale „Andrei Șaguna” din Sibiu și apoi la școala din Șeica Mare. În mai 1952, fiind elev în clasa a X-a la Liceul „Gh. Lazar” din Sibiu, este „convocat” la securitate, „reținut” opt zile, după care este exmatriculat, deoarece susținuse în școală cauza luptătorilor anticomuniști. Cu toate restricțiile, reușește totuși să se înscrie la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, pe care îl absolvă în 1953.

În 1954 devine student la Institutul de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu”, dar este exmatriculat din motive politice. În 1956 este arestat și dus în închisorile din Jilava și Gherla. În 1958 a fost eliberat cu domiciliu obligatoriu în s. Lătești, Fetești. În 1965 își reia studiile universitare la Facultatea de Filologie din București, pe care le întrerupe din nou în 1967, ca urmare a hărțuirilor Securității.

În 1972 îi cunoaște la Paris pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca, cu care a avut o colaborare strălucită la Radio „Europa Liberă”. Îi întâlnește, de asemenea, pe Eugen Ionescu, Mircea Eliade și Emil Cioran.

Creația scriitorului intră pe deplin în circuitul european. În 1977 lansează prima mișcare pentru drepturile omului din România. Susține, printr-o scrisoare deschisă difuzată la „Europa Liberă”, „Carta 77”, inițiată de Václav Havel, la care aderă mai mulți cetățeni români. În același an părăsește România și se stabilește cu familia la Paris, unde cere și obține azil politic.

Debutează literar în 1966, în revista „Luceafărul” cu povestirea *Când tace toba*. Acest început îi deschide porțile periodicelor „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Ateneu” ș. a.

Debutul editorial are loc în 1968 cu volumul de proze scurte *Camera de alături*. Este bine primit de presa străină, iar autorul e caracterizat ca un Soljenițan român (definiție a dramaturgului Eugene Ionesco). Îi apar volumele: *Ostinato* (1971), *Ușa noastră cea de toate zilele* (1972), *Gherla* (1976), *În cerc* (1977), *Garda inversă* (1979), *Culoarea curcubeului* (1979), *Patimile după Pitești* (1981), *Soldatul câinelui* (1983).

În 1985 deschide ciclul romanelor autobiografice, începând cu romanele *Bonifacia* (1986), *Din Calidor* (1987) și continuând cu *Roman intim* (1989), *Arta refugii* (1990), *Sabina* (1991), *Astra* (1992), în care își va reconstitui artistic cursul vieții de la momentul nașterii în satul basarabean Mana până la perioada universitară. Personajele din romanele sale reușesc să supraviețuiască provocărilor istoriei, pentru că au noțiunea normalității, eticii și adevărului. Ele constituie modele de rezistență în condiții subumane și situații-limită.

În 1989, după ce majoritatea romanelor au fost editate în Europa, începe să fie editat și în română. Îi apar volumele: *Alfabecedarul*, *Justa*, *Soldatul câinelui* (1991), *Adameva (Adam și Eva)* (1995), *Garda inversă* (1997), *Altina – grădina scufundată* (1998), *Infarct* (2001), *Basarabia* (2002), *Săptămâna roșie, 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia și evreii* (2003-2010) etc.

Începând cu 1997, după ce își publică primele trei *Jurnale*, care mărturisesc despre comportamentul unor scriitori, colegi ai săi în timpul regimului comunist, Paul Goma intră într-un nou „con de umbră”.

Lucrările scriitorului au fost apreciate și premiate: Chevalier dans l'ordre des Arts et des Lettres (Franța, 1986) și Opera Omnia (2018), oferit de Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Este Cetățean de Onoare al orașului Timișoara (din 2007) și al raionului Orhei (din 2015). În 2013 obține cetățenia Republicii Moldova și este înaintat la Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 2013, de către Academia de Științe a Moldovei.

Începând cu anul 2014, AȘM a instituit Premiul „Paul Goma” pentru realizări științifice valoroase ale savanților din diasporă.

Scriitorul s-a stins din viață la 24 martie 2020, la Paris.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Opera

- Arta refugii:** O copilărie transilvană / Paul Goma; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 4-a. – Ch.: Cartier, 2015. – 399 p. – (Cartier clasic).
- Basarabia:** roman / Paul Goma. – Ch.: Flux, 2003. – 192 p.
- Bonifacia:** (Paris, 1983) / Paul Goma; postf.: Aliona Grati. – Ed. a 4-a. – Ch.: Gunivas, 2015. – 284 p.
- Culoarea curcubelului '77:** (Cutremurul oamenilor) / Paul Goma. – Ch.: Flux, 2003. – 272 p.
- Din calidor:** O copilărie basarabeană / Paul Goma. – Ed. a 6-a. – Ch.: Lumina, 2012. – 296 p.
- Gherla:** dialog monologat (Paris, 1972-1973) / Paul Goma. – Ed. a 3-a. – București: Anamarol, 2007. – 298 p.
- În cerc:** roman / Paul Goma. – București: Eminescu, 1995. – 464 p.
- Ostinato:** roman / Paul Goma. – Ed. a 2-a. – București: Anamarol, 2007. – 230 p.
- Patimile după Pitești:** roman / Paul Goma. – Ed. a 4-a. – București: Anamarol, 2007. – 248 p.

Referințe critice

- Grati, Aliona.** Paul Goma: inițieri în textul literar / Aliona Grati; cop.: Mihai Bacinschi. – Ch.: Arc, 2011. – 67 p. – (Cartea care te salvează).
- Mihail, Dinu.** Paul Goma sau Predica în pustiu: pagini recuperate dintr-un interviu ratat cu cel mai mare disident român / Dinu Mihail. – Ch.: Magna-Princeps, 2010. – 72 p.
- Paul Goma:** cuvântul basarabeanului răzvrătit / pref., sel., coord.: Aliona Grati. – Ch.: Știința, 2019. – 344 p. – (Personalități notorii).

- Anton, Ion.** Paul Goma: 85 de ani de la nașterea scriitorului / Ion Anton // Florile dalbe. – 2020. – 8 oct. – P. 15.
- Cimpoi, Mihai.** Paul Goma: un scriitor, un destin, o conștiință / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2020. – 14 mai. – P. 7.
- Corcinschi, Nina.** Paul Goma, câtă viață, atâta literatură / Nina Corcinschi // Moldova. – 2020. – Nr. 3-4. – P. 68-73.
- Oprea, Nicolae.** Un nume în mișcarea lumii / Nicolae Oprea // Lit. și arta. – 2020. – 14 mai. – P. 7.

Referințe

Nu cred că libertatea spiritului se poate manifesta oricând, oriunde în mod "miraculos". Cred că ea se învață ca tabla înmulțirii, pregătindu-i terenul și practicând-o.

Paul Goma

Marele merit al lui Goma este acela de a exprima adevărul cu o autenticitate ce nu admite nicio notă de contrafăcut și cu o ardoare etică ce nu permite nesocotirea măcar parțial a lui.

Adevărul întreg, mărturisit până în pânzele albe, este imperativul categoric în lumina austeră a căruia scrisul lui Goma capătă calitatea cea mai de preț.

Mihai Cimpoi

„Din Calidor” este un roman-indirect, acela care folosește ficțiunea biograficului. Ceea ce interesează, la lectură, este puterea lor de sugestie, capacitatea de a impune o atmosferă și un destin (acela al naratorului) credibil în ordine existențială. E o povestire, într-adevăr, plină de fantezie, de tandrețe, și mai ales de adevăr.

Eugen Simion

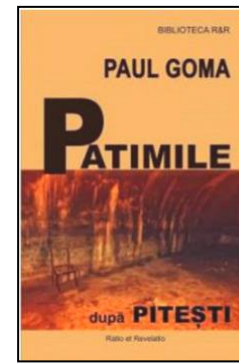
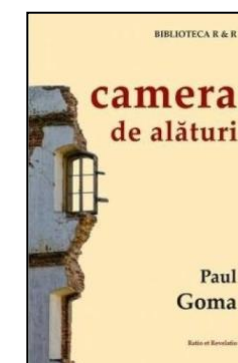
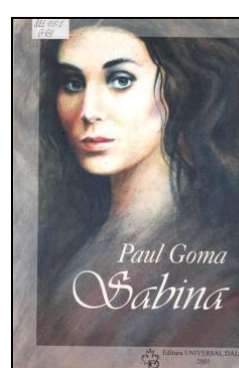
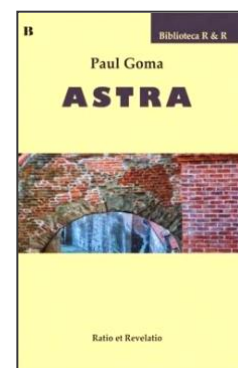
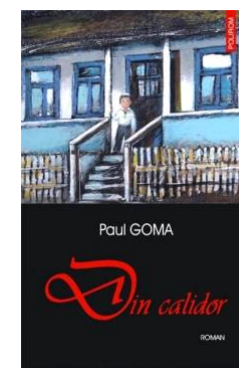
Literatura lui Paul Goma operează cu o pluralitate de planuri și este expresia unei conștiințe tumultuoase. Scriitorul se consideră om liber, în stare să rostească cuvinte nealterate de constrângeri politice. (...)

Talentul de povestitor, dar și curajul comunicării cu realitatea crudă a perioadei totalitariste îl face important pentru supraviețuirea literaturii de expresie românească din ultima jumătate de secol.

Aliona Grati

Paul Goma – unul dintre cazurile cele mai tulburătoare ale literaturii românești. (...) A fost cel mai radical, cel mai sonor oponent al opresiunii comuniste din România, suficient de bine cunoscut și în Occident sau un herald al unei eliberări la care și-a adus o contribuție morală de netăgăduit.

Gheorghe Grigurcu

*Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Eugenia Bejan*